

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunnan kokous 22.11.2017

1. Kokouksen avaus ja työjärjestyksen hyväksyminen

Päätös: puheenjohtaja avasi kokouksen klo 17.05. Hyväksyttiin työjärjestys ja valittiin pöytäkirjantarkastajiksi Aadan Ibrahim ja Johanna Sjöholm.

2. Aikuisten perusopetuksen uudistaminen

Pitkään työn alla ollut oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen uudistus astuu voimaan vuoden 2018 alussa. Sen taustalla on Sipilän hallituksen tavoite nopeuttaa maahanmuuttajien koulutukseen ja työelämään siirtymistä ja madaltaa kotoutumiskoulutuksen ja sitä seuraavien koulutusten raja-aitoja. Uudistuksessa aikuisten luku- ja kirjoitustaidon opetus siirretään työ- ja elinkeinoministeriöstä osaksi koulutusjärjestelmää opetusministeriön hallinnonalalle. Uudistus koskee myös suomalaisia, joilla ei ole peruskoulun päättötodistusta tai valmiuksia jatkaa toiselle asteelle.

Aikuisopiston maahanmuuttajaopetuksen päällikkö Marja Repo kertoi uudistuksen sisällöstä ja erityisesti sen vaikutuksesta opiskeluun ja palvelujen tarjontaan Vantaalla. Hänen alustuksensa lisäksi Helsingin yliopiston väitöskirjatutkija Minna Intke toi esille näkökulmia osallistuvan havainnoinnin pohjalta kotivanhempien suomen kielen oppimiseen.

Aikuisten perusopetuksen uudistus tuo huomattavaa joustavuutta opintoihin ja antaa lisää vastuuta vapaan sivistystyön oppilaitoksille. Opetuksen oppimäärä on räätälöity aikuisille oppijoille ja aiemmasta poiketen mukaan pääsee, vaikka olisi asunut jo kauan Suomessa. Aikuisopisto pystyykin tarjoamaan erityisesti heikommille enemmän kielikoulutusta ja saa siitä edellytysten täytyessä täyden valtionkorvauksen. Yksi uudistuksesta hyötyvä ryhmä on kotona lapsia hoitavat vanhemmat. Heille kehitettiin suomen kielen opetusta Osallisena Suomessa -hankkeessa (2011–2013), mutta toisin kuin hankkeessa, lainsäädännössä ei ole varattu rahaa lastenhoitoon. Sen vuoksi lastenhoitokysymys on ratkaistava kunnassa. Uudistuksen käytännön toteutuksessa on siis avoimia kysymyksiä, mutta Revon mukaan sen onnistumiseksi tärkeintä on eri toimijoiden halu yhteistyöhön.

Minna Intke kertoi havainnoistaan kielen oppimisesta Nissaksen asukaspuiston kotivanhempien suomen kielen ryhmässä. Hän kyseenalaisti sen käsityksen, että luokahuoneessa tapahtuva kielioppilähtöinen opetus olisi kaikissa tilanteissa tehokkain tapa oppia vierasta kieltä. Intke totesi, että oppiminen ja kielen haltuunotto onnistuvat parhaiten, kun puhuminen lähtee arjen kielellisistä tarpeista vaikkapa yhteisen kahvihetken merkeissä. Intken esittämän teesin mukaan kielen oppimisen pohja on opituissa kielenpätkissä, joista pikkuhiljaa muodostuu verkko. Se muodostaa perustan myös kieliopin oppimiselle. Tärkeintä on voimautuminen ja rohkeus käyttää kieltä.

Keskustelussa pohdittiin aikuisten perusopetuksen uudistamisen merkitystä Vantaan palveluissa. Revon mukaan asiakasmäärät tulevat kasvamaan, sillä osa TE-hallinnon asiakkaista siirtyy todennäköisesti kaupungille. Rahoitus sinänsä ei lisäännä, mutta rahan jakoperuste siirtyy. Uuden rahoitusmallin myötä on tärkeää huolehtia siitä, että kotoutumissuunnitelma tehdään mahdollisimman monelle. Kun suunnitelmaan sisältyy uuden lain määrittelemä suomen kielen opetus, kunta saa rahan OKM:ltä.

Rahoituspohja on melko sirpaleinen ja opiskelijoilla saattaa olla käytössä erilaista rahoitusta. Se tuo mukanaan byrokratiaa. Lisää osaamistakin vaaditaan, mutta Repo uskoo urakasta selvittävän, koska Vantaalla on aiempaa kokemusta esim. luku- ja kirjoitustaidon opetuksesta.

Johanna Sjöholm mainitsi, että Niceheartsissa toteutetaan VISIO-rahoituksella pilotti, jossa hyödynnetään Auli Haleniuksen luku- ja kirjoitustaidottomille aikuisille laatimaa oppikirjaa.

Päätös: keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

3. Luetaan yhdessä -toiminta

Vantaalla on jo vuodesta 2004 lähtien ollut vapaaehtoistyönä toteutettua luku- ja kirjoitustaidon opetusta maahan muuttaneille naisille. Luetaan -yhdessä -nimen saanut toiminta on verkostomaista, ja se on vuosien varrella levinnyt valtakunnalliseksi. Projektikoordinaattori Sanna Laukkanen kertoi toiminnasta.

Luetaan yhdessä -verkosto toimii STEAn ja Koneen säätiön rahoituksella Akateemisten naisten alaisena 30 paikkakunnalla. Mukana on 665 vapaaehtoista ja muita paikallisia yhteistyökumppaneita. Opetusta on naisille ja nykyään myös miehille. Kohderyhmänä on enimmäkseen koulutusten ulkopuolelle jääneitä kuten senioreita ja kotivanhempia. Kaikkiaan vuonna 2016 mukana oli 2900 opiskelijaa. Vantaalla oli 12 ryhmää, joissa 292 opiskelijaa ja 98 vapaaehtoista. Suuri osa on 26–50 -vuotiaita kotiäitejä. Vantaalaisista osallistujista poikkeuksellisen monella, noin 30 %:lla, on korkeakoulututkinto. Laukkanen heitti pohdittavaksi kysymyksen, miksi mukana on niin paljon korkeakoulutettuja? Eikö muita tavoiteta yhtä hyvin?

Luetaan yhdessä -toiminnan tuloksina mm. rohkeus puhua suomea kasvaa ja ystävyysuhteita syntyy. Viime vuonna 21 % osallistujista sai jatkopaikan joko opiskelemaan tai työhön ja 58 % edistyi kotoutumisessa paremmalla osallisuudella mitattuna. Kuten Intken esityksessä jo tuli esille, myös muu kuin perinteinen kurssimuotoinen kielenoppiminen on havaittu tehokkaaksi tavaksi oppia kieltä.

Keskustelussa pohdittiin mm. miten saataisiin uusia vapaaehtoisia, kun nykyisten, sinänsä hyvin sitoutuneiden, keski-ikä on korkea. Yksi ratkaisu voisi olla laajempi yhteistyö oppilaitosten kanssa. Toiminnan ja puitteiden järjestämisessä yhteistyö on myös tärkeää. Laukkanen kysyikin, voisiko kaupunki tulla vastaan siinä, ettei tilankäyttö olisi maksullista. Myös paikalla ja kulkuyhteyksillä on merkitystä sille, onko kotivanhempien oikeasti mahdollista osallistua.

Marja Repo huomautti tilakysymykseen viitaten, että opetuksen laajetessa aikuisopisto tarvitsee oman tilansa Myyringissä, joten sitä ei voi antaa ilmaiseksi.

Päätös: keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

4. Monika-Naisten työ kotoutumisen tukena

Toiminnanjohtaja Jenni Tuominen ja koordinaattori Marisel Soto Godoy kertovat Monika-Naisten laajasta toiminnasta erityisesti naisten kotoutumisen tukena. Monika-Naiset on sosiaalialalla toimiva monikulttuurinen naisjärjestö. Järjestö toimii ennen kaikkea siellä, minne peruspalvelut eivät yllä tai

peruspalvelujen kumppanin. Se tarjoaa myös neuvontaa viranomaisille. Työssä näkyy vahvasti muualta Suomeen muuttaneiden asiantuntemus.

Parhaiten Monika-Naiset tunnetaan väkivaltaa kokeneiden naisten tukemisesta. Matalan kynnyksen sosiaalityötä traumatisoituneiden naisten tukena tehdään Voimavarakeskus Monikassa Helsingissä ja netissä. Tarjolla on mm. vertaistukiryhmiä ja chat-palvelua. Järjestöllä on myös tukiasuntoja ja oma salainen turvakoti. Tarve sen tyyppiselle palvelulle on suuri, sillä turvakoti on koko ajan täynnä. Vantaaltakin tulee sinne paljon asiakkaita. Monika-Naiset katsoo, että väkivalta ei ole kulttuuriasia ja siihen pitää puuttua. On tärkeää, että ihmiset ovat tietoisia omista oikeuksistaan, siksi kouluttajat käyvät jäsenjärjestöissä kertomassa toiminnasta.

MoniNaisten tilassa on tarveperusteisesti myös kotouttavaa matalan kynnyksen työtä, kuten esim. ryhmätoimintaa ja neuvontaa. Myös paperittomat ovat tervetulleita mukaan. Osaavat naiset -toiminnassa naisia tuetaan työllistymisessä; asiakkuuteen tarvitaan oleskelulupa. Korkeasti koulutetuille naisille on mentoritoimintaa, ja Monika-Naisten työntekijä aloittaa piakkoin kuukausittaisen päivystyksen Vantaan nuorten Ohjaamossa.

Tuominen esitti Monika-Naisten työn pohjalta Vantaan monikulttuurisuussuunnitelmaa silmällä pitäen joitain toiveita, joista keskusteltiin yhdessä. Tarvetta olisi mm. seuraavaan:

- enemmän ennaltaehkäisevää työtä moniammatillisena yhteistyönä – pohjautuen havaintoon, että vantaalaiset naiset putoavat julkisista palveluista turvakotijakson päätyttyä
- viranomaisten ja muiden toimijoiden kouluttaminen traumojen ja väkivallan tunnistamiseen, puuttumiseen ja ohjaamiseen
- Vantaalla tarvittaisiin saman tyyppinen paikka kuin Helsingissä, jonne voi tulla (hyvät kulkuyhteydet huomioiden)
- myös järjestöjä pitäisi käyttää ja tukea, sillä niillä on usein erityisosaamista, jota viranomaisilla ei aina ole esim. väkivaltaan liittyen.

Huomautettiin, että terveystieteiden psykiatrista osaamista ei ole riittävästi. Maahanmuuttajapalveluiden lääkärin ja kahden psykologin vakanssit tulisivatkin vakinaistaa. Myös tutkittua tietoa aroista asioista kaivataan. Järjestö ei pysty sitä itse tuottamaan, mutta kannustaa viranomaisia tekemään selvityksiä.

Päätös: keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

5. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toiminta

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on järjestänyt vuodesta 2011 lähtien Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaa. MLL:n perhetoiminnan Uudenmaan piirin päällikkö Virpi Heinola kertoi toiminnasta ja sen merkityksestä kotoutumiselle.

Ystävätoiminnan tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen ja osallisuuden edistäminen. Se on ammatillisesti ohjattua ja tuettua vapaaehtoistoimintaa, jossa hyvin suomea puhuvia naisia saatetaan yhteen maahan muuttaneiden naisten kanssa. Toiminta voi olla arkista yhdessäoloa ja siinä korostuu tasavertaisuus. Toiminnan vaikuttavuudesta on meneillään tutkimus, jossa selvitetään miten

osallistuneet ovat sen kokeneet ja miten arki on muuttunut. Tietoa hyödynnetään palvelun kehittämiseen.

Keskustelu: Vantaalla on vuonna 2017 ollut 60 ystäväparia ja jonossa on 43, joten toiminnalle on kysyntää. Naiset tulevat 70 eli kieli- ja kulttuuritaustasta ja ovat kaikenikäisiä. Elämäntilanteeltaan monet ovat pikkulapsiperheistä. Todettiin, että työ on luonteeltaan hyvin monipuolista ja enemmän yksilötyötä, ei niinkään järjestöyhteistyötä. Myös miehille on tulossa ystävätoimintaa, ja Vantaa on yksi sen pilottikunnista. MLL:llä on myös perhekummitoimintaa, jossa on mukana maahanmuuttajaperheitä.

Päätös: keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

6. Nicehearts ry:n työ tyttöjen ja naisten aseman edistämiseksi

Nicehearts on vantaalainen erityisesti naisten ja tyttöjen tukemiseen erikoistunut järjestö, joka toiminta on levinnyt myös Lappeenrantaan, Espooseen ja Helsinkiin. Ohjaajat Zarghoona Niazi, Meriam Juvonen Dora Puhakka kertoivat Niceheartsin eri toiminnoista.

Yksi järjestön painopisteistä on tyttötyö. Toiminnan lähtökohtana on sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys ja tyttöjen omat tarpeet. Työtä tehdään pääasiassa Tikkurilassa sijaitsevassa Tyttöjen tilassa, joka tarjoaa turvallisen tilan olla. Myös kouluilla on paljon kiinnostusta työtä kohtaan, mutta työntekijäresurssit eivät riitä kuin yhteen kouluun kerrallaan. Haasteena työlle Vantaalla ovat pitkät välimatkat, yli 16-vuotiaitten tavoittaminen (ala-asteikäiset tavoitetaan hyvin) ja nuoret äidit -toiminta, sillä toistaiseksi yhteistyö neuvoloiden kanssa ei toimi jouhevasti. Toiveena monikulttuurisuussuunnitelmaan Nicehearts ehdotti rahoitusta ryhmätoiminnan järjestämiseksi kouluilla rodullistetuille tytöille, tiedon levittämistä ja rodullistettujen tyttöjen näkökulman esiin nostamista. Aikuisopiston järjestämässä perusopetuksessa tarvittaisiin enemmän tukea läksyjen tekoon.

WahvaNainen -toiminta sisältää matalan kynnyksen yksilöllistä kulttuuri- ja sukupuolisensitiivistä tukea. Asiakkaat ovat enimmäkseen syrjäytymisvaarassa olevia kotiaitejä. Niceheartsin näkökulmasta palvelujärjestelmän ja toiminnan haasteena on se, että kaupungin palveluita ei ole suunnattu heikossa asemassa oleville naisille. Esim. järjestön tukihenkilöt eivät aina pääse mukaan tapaamisiin ja eri viranomaisilla on eri käytänteitä. Tarvitaan parempaa yhteistyötä eri viranomaisten kanssa.

Naapuriäidit ovat maahanmuuttajataustaisia naisia, jotka tekevät vapaaehtoistyötä omassa lähiympäristössään. He saavat siihen Niceheartsilta tarvittavan koulutuksen. Tiivistetysti voi sanoa, että Naapuriäiti-toiminnan kautta voimaannutetaan pienyhteisöjä yksi nainen kerrallaan. Tavoitteena on osallisuuden lisääminen muita, joko yksilöitä tai ryhmää auttaen. Toiminta elää koko ajan, sillä jokaisella naisella on oma oppimispolku. Sen avulla moni naapuriäiti pääsee eteenpäin – tämän vuoden naapuriäideistä 80 % on päässyt jatkuon. Heillä ei ole enää aikaa toiminnassa jatkamiseen, joten lisää osallistujia tarvitaan. Kyseessä on siis positiivinen ongelma. Erityisesti Myyrmäkeen ja Korsoon tarvitaan lisää toimintaa ja siihen yhteistyökumppaneita.

Keskustelussa nousi esille seuraavia monikulttuurisuussuunnitelmaan vietäviä toiveita:

- keskitetty sosiaalipalvelussa heikossa asemassa oleville: tavoitteena yhdenmukaisuus päätöksissä, mahdollisuus järjestää kohtaamiskoulutusta viranomaisille, tulkkipalvelut läsnä
- kaksisuuntainen kotoutuminen ja olemassa olevien voimavarojen hyödyntäminen

Päätös: keskusteltiin ja merkittiin tiedoksi.

7. Muut asiat

- Neuvottelukunnan Facebook-ryhmän perustaminen päätettiin siirtää seuraavaan kertaan
- Neuvottelukunnan edustajaksi hyvinvointiohjelman työpajaan 8.12. tulee Johanna Sjöholm
- seuraavaan kokoukseen pyydettiin hätmajoitusraporttia

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 19.54.